

דין ודברים שנטען בין פאניט ולקוחה.

בית דין ירושלים

לדיני ממונות ובירורי יוחסין

נימוקי דין תורה זה מתוך הנפסק באחד מסניפי בית הדין בבני ברק ובקרית ספר (מודיעין עילית) בשבתו כבוררות וכבית הוראה לממונות במעמד שני צדדים, ע"י דיין יחיד או מותב תלתא

(תיק זה פורסם כבר בחוברות המודפסות של בית הדין)

תיק מס' 2720.

לפני שנים בודדות קנתה הלקוחה קנתה פאה ב14,000 אצל הפאניט, ומתחילה התלוננה שזה שיער מתנפח וסירקה במיוחד בכל פעם ב130, וכיום היא עומדת כשבוע לפני שמחת אירוסי בתה ונכנסה להתייעץ עם הפיאניט מה אפשר לעשות ובדחיפות, וזו יעצה לה שתכניס הפאה לטיפול שצריך להמשך שבועיים ב6,000 הכולל דילול והחלפת רשת ועוד. (לדברי הפאניט המחיר הזול הזה הוא אחרי הנחה משמעותית עקב התלבטות הלקוחה ודבריה שקשה לה להוציא סכום גדול כ"כ). האשה מסרה את הפאה, בבקשה מיוחדת שיהיה מוכן "בדחיפות" בגלל השמחה הצפויה, והבטיחו לה שיהיה בפחות משבוע.

ביציאתה התקשרה לבעלה וסיפרה לו שמסרה הפיאה ואת המחיר. הבעל אברך כולל משפחה ברוכה ואשה עקרת בית שהיתה מתפרנסת מקבלת תיקוני תפירה וכבר כשנה וחצי משוללת יכולת עבודה גם בזה מחמת תאונה, לדברי הלקוחה בעלה מיד אמר לה שתודיע על ביטול הבקשה כי לא יהיה לו מהיכן לשלם זאת, אלא אם כן יפסיק ללמוד בכולל ויחפש עבודה, (מה שודאי לא בתכנית רק דרך הפלגה עד כמה נחרץ שאין סיכוי לכסף), ואינו מוכן למה שנעשה בפזיזות בלי חשבון, ואין יכולת להוציא יותר מחפיפה וסידור ב130. לכן מיד אחרי השיחה עמו, כ10 דק' מרגע שמסרה את הפאה התקשרה לסלון הפאות לבטל. אבל לא הרימו לה את הטלפון (טוענת הפאניט שאם עדיין לא התרחקה יותר מ10 דקות, היה עליה לחזור רגלית ולבטל). כשסיפרה בבית לבעלה שלא הצליחה לבטל, היה מאוד לא נעים, והבעל לא יצא לכולל למחרת בבוקר מרוב מתח ולחץ עד ששמע באזניו שהיא מדברת עם

מזכירת הסלון שתעביר את ההוראה לבטל, ולעשות לה רק סירוק 130. המזכירה התנצלה שכעת הפאנית ואף אחת מהעובדות לא נמצאת כי בדיוק היום יצאו כולן לאירוע, אבל היא מבטיחה שתעביר את הבקשה מיד כשיחזרו.

כאן חלוקות הדעות האם המזכירה לא מסרה את ההודעה מיידית, אלא רק אחרי שכבר החלה העבודה, או שהעבודה על הפאה החלה לפני הטלפון שהתקשרה להודיע לסלון. למעשה אחרי 3 ימים קבלה הלקוחה טלפון שהעבודה הסתיימה והיא יכולה לקבל את הפאה המחודשת ולשלם 6000 כמדובר. הלקוחה טוענת שאין לה מנין לשלם, ושעשתה כל מה שניתן לעשות להודיע מיד על ביטול הזמנת העבודה, ואם ההוראה לא עברה זה אונס גמור מצידה וכאילו שהודיעה בזמן. והפאנית טוענת שלא הודיעה, והעבודה מחייבת.

ביררתי אצל הלקוחה באיזה סכומי כסף היא מוסמכת לשאת ולתת בבית בלי להתייעץ מראש עם בעלה, ואיזה הוצאות עשתה לפני חגים או שמחות בלי לשאול אותו להסכמתו מראש, והיא מדווחת שההוצאות שסמך עליה היו לכל היותר 400-500 שקל.

אחרי בירור כל הטענות ואין סתירות בין הצדדים הוכרע למעשה: שיש חיוב מלא, כי אין מושג "נאנסו בהליכה" וכדומה מצד בע"ה לבטל, ו"כאילו שהודיעה בזמן" כשעשתה כל מה שביכלתה. ואם לא ביטל בפועל נשאר מה שסיכמו, וחל על זה קנין מלאכה לכשתתחיל כפי שסוכם, גם אם המזכירה גרמה לאונס הזה שלא הודיעה בזמן. וכ"ש אם כבר היה תחילת מלאכה לפני שהתקשרה למחרת למזכירה. אבל בתור אשה נשואה אין לה כסף וא"א לחייב את בעלה לשלם אלא מה שהיתה נו"נ בתוך הבית דהיינו שחייבת לפרוע בפועל 500 והיתר חוב עליה.

טוענת הפאנית שאי אפשר לנהל את מסחר הפאנות אם סיכום עם אשה לא מחייב בפועל, ומעולם לא נשמע שפאנית צריכה לסכם על התשלום עם הבעל. ועוד טוענת: היא לא מוכנה להביא לה פאה שיש עליה חוב, כי זה הבטחון שלה שהחוב ישולם. ומצידה שתשלם כעת 500, והפאה תושאר בסלון עד שתפרע את הכל. הלקוחה מתחננת לקבל את הפאה לשמחת אירוסיה בתה, ומבטיחה לאסוף באירוסים כסף מקרובותיה ותביא במזומן אח"כ כפול מ-500 ומוכנה להשליש כעת ערבון צ'ק עד שתביא את הפרעון וגם מוכנה אח"כ להביא את הפאה בחזרה בתור משכון. הפאנית לא מוכנה

לתת את הפאה אפילו ליום אחד בלי תשלום על הכל, ולא מוכנה לצ'ק אפילו לא כערבון. אלא רק לאשראי. הלקוחה מתחננת שאין להם אשראי בכלל. והפאנית טוענת "תביאי מאחות או מדודה".

בעלה של הפאנית בתור אברך שלמד דיינות מוסיף טענת חיוב אל האשה מדין הוציא הוצאות על פיו, ומדין יורד כי הפאה מושבחת כעת, ומדין מזיק, כי בזבוז השעות של הסלון והחומרים וכו' באשמתה הוי מזיק. ומוסיף לטעון שחייבת לשלם הכל בתשלומים של 200 שקל בכל שבוע מה"מעה כסף" שבעלה חייב לתת לה לבזבוזים, ובלי ספק יש לה כסף זה. וכן כל מה שיש לה העדפה על מעשי ידיים משועבד לחובותיה, ושייאסר עליה להכניס לבעל ולפרנסת הבית יותר מ4000 בחודש, וכל מה שיש לה במשכורת מעל זה שתשלם בכל חודש עד שיפרע החוב. עוד טוען שבעל שטוען אחרי שנגמר המלאכה שאין לו כסף ושאינו חייב לפאה של אשתו, בטוח שהוא מתוחכם כזה שתיכננו את זה מראש לקבל פאה יקרה מחודשת בחינם, וכן לא מוכן שאשתו תחזיר פאה עד גמר פרוטה אחרונה כי אומן קונה בשבח כלי.

אחרי בירור כל הטענות ואין סתירות בין הצדדים הוכרע למעשה: לאותו לומד על מנת לקנטר, (שאינו מסוגל לראות בעולם דמויות שונות ממה שמכיר את עצמו, וברור לו שכולם מרוויחים הרבה מעל 4000 בחודש ונותנים בכל שבוע 200 לאשה לבזבוזים, וכו'), שלא משנה מאיזה טעמים ירצה לחייב זה לא יצור כסף שאין, ואינם מוסיפים חיוב שהרי גם בלי כל הטעמים הנוספים כבר הוחלט שיש חוב קיים. ומה שהזכיר שזכותם לעכב הפאה לעולם כי אומן קונה, להלכה המחבר בסימן שו פוסק דאומן לא קונה בשבח כלי, וגם הש"ך בסי' שו סק"ג שסובר שכן קונה מסיק שזה ספיקא דדינא, ומדובר (לפי הקצות והנתיבות שם, ועוד) רק על קנין בשבח, ולא בעצים של בע"ה שהביא מראש, דזה אומן לא קונה כלל בשבח. ועי' מ"ש בפסקי דין כרך ח עמ' ש אות ה בשם התרוה"ד סי' שט ור"י מלוניל ב"ק דף צח ב צט א ע"כ בפועל הם שותפות כעת בגוף הפאה. ולפאנית שייך קצת פחות משליש מהפאה, ואין לה זכות לקחת משכון את כולה, אלא רק בשיעור פחות משליש השווי. כמו שלא יכולה לעקל משכון את התנור והארון של הלקוחה עד שתפרע החוב.

ולכן לא מדין פשרה אלא מעיקר הדין, צריכה לקבל ערבון אחר כמו צ'ק לזמנים מיוחדים כמו אירועים משפחתיים שהאשה צריכה

ללבוש הפאה, אפילו שבבית מסחרה אינה מקבלת צ'קים. כאן לא מדובר כעת על התנהלות הסלון אלא על התנהלות בין שותפות.

ולמעשה הסכימו השתים ביניהן בנוכחותי להתפשר כדלהלן: הלקוחה תשלם מיידית 500, הפאנית תפרק את כל מה שהשביחה את הפאה, ותחזיר את הרשת הישנה וכו', בסך עוד 1,000 שישאר חוב אשר חצי מזה תשלם אחרי שתאסוף כסף מקרובותיה באירוסין, ואחרי האירוסין תחזיר גם את הפאה שתקבל תמורת צ'ק ערבון, וכשתפרע כל הסכום הנמוך הזה, תקבל הפאה, או שתשיג כרטיס אשראי ותפרוס לה בתשלומים חודשיים של 50 שקל בחודש.

ורבותי הדיינים הגרי"ו והגרשח"ד שליט"א נטו לומר שאם יוכח שעשתה מה שמקובל לעשות ע"מ לבטל לפני תחילת המלאכה ולא באשמתה זה לא נודע לפאנית, שבטל החיוב ולא נוצר קנין בתחילת מלאכה. למשל אם השאירה הודעה בתא הקולי, והפאנית שמעה את זה רק אח"כ ולא קודם, והיה לה לחשוב שהפאנית ודאי תשמע זאת קודם.

ויש מקום להביא ראיה שלא כן, מהסוגיא בגיטין שבעל שהתנה אם לא באתי מכאן ועד יב"ח, וביום יב"ח היה מפסיק נהרא ואמר חזו דאתאי וכו'. וכן מהדין אין אונס בגיטין. וגם הצד שיהיה אונס בגיטין ויבטל זה רק מפני שהתנה מראש בגט שיוכל לבטלו אם יבוא תוך יב"ח. ואילו היה אפשר להביא רצון לבטל דבר גמור בלי להתנות מתחילה, רק ע"י הוכחה שעשה הכל כפי המקובל, הו"ל לגמ' לדון לא באופן של תנאי של אם לא באתי אלא בכל שליח לגט שרדף אחריו לבטל ולא הצליח לבטל, שאם נאנס יהיה הגט בטל.

והגרמ"א שליט"א נקט דאם בעת מסירת הפאה רשמה הפאנית ביומנה את הבקשה המיוחדת של הפאה, כגון מה נצרך לבצע, ואת הדחיפות של זה על פני עבודות אחרות, זה לבד כבר מהווה תחילת מלאכה המחייבת כקנין, ואם כן היה, אפילו אחרי 10 דק' אם היתה מתקשרת לפני תחילת העבודה בפאה עצמה, כבר לא היה לה זכות לחזור ולבטל. והביא מקור לדבריו שאפילו התחלה כלשהי היא כבר קנין, מהילוך פועלים ומהנחת כלים ועוד שמבואר שכבר א"י לחזור.

(ולולא דבריו אפ"ל דרישום כזה אינו מלאכה לצורך בע"ה, ולא נחשב קנין תחילת מלאכה, כי היא לא בקשה מלאכה זאת. והרישום

הוא לתועלת הפאנית בלבד שלא תתבלבל עם מטלות דומות אחרות. עכ"פ הסכים עמי הגרמ"א שאם במציאות בנידו"ד יתברר שלא היה עדיין רישום כזה, תחילת מלאכה הוי קנין אם לא היה ביטול מפורש קודם, ולא סגי בהוכחה שעשתה כל מה שהיתה יכולה לעשות כדי לגלות דעת ולבטל).